

Utbildningsutskottets betänkande

1981/82: 21

om vissa anslag till vuxenutbildning (prop. 1981/82: 100)

NIONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1981/82: 100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Vuxenutbildning punkterna F 2–F 4, F 6 och F 9–F 10 jämte motioner.

1. **Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 2 (s. 551–553) och hemställer att riksdagen till *Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 12 171 000 kr.
2. **Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 3 (s. 554–555) och hemställer
 1. att riksdagen beträffande avgifter godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100.
 2. att riksdagen till *Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 5 167 000 kr.
3. **Bidrag till kommunal vuxenutbildning m. m.** Regeringen har under punkt F 4 (s. 555–571) föreslagit riksdagen att
 1. godkänna vad som i propositionen har förordats om en minskning med ytterligare 18 procentenheter av vissa statsbidrag till landstingskommunerna för kommunal vuxenutbildning.
 2. godkänna vad som i propositionen har förordats om undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning.
 3. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – öka antalet undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning för att bereda utbildningsmöjligheter för arbetslösa.
 4. godkänna vad som i propositionen har förordats om beräkning av skolpoäng för kommunal vuxenutbildning.
 5. godkänna vad som i propositionen har förordats om höjning av schablontillägget för yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning.
 6. godkänna vad som i propositionen har förordats om försöksverksamhet med vissa gymnasieskolkurser på invandrarpråk.
 7. bemyndiga regeringen att medge Stockholms kommun fortsatt dispens från bestämmelsen om att all kommunal vuxenutbildning skall föras till särskilda skolenheter för vuxenutbildning.

8. godkänna vad som i propositionen har förordats om undervisningstimmar i grundutbildning för vuxna och om möjlighet till omfördelning från timmar för kommunal vuxenutbildning till timmar för grundutbildning för vuxna,

9. godkänna vad som i propositionen har förordats om ett nytt system för att bestämma omfattningen av skolledares undervisning,

10. till Bidrag till kommunal vuxenutbildning m. m. anvisa ett förslagsanslag av 698 139 000 kr.

Motionen

1981/82: 1004 av Ingrid Sundberg m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att frågan om utökad användning av Utbildningsradion i den kommunala vuxenutbildningen utreds.

Utskottet

I budgetpropositionen föreslås att de bidrag till landstingskommunerna för *utbildning på vårdområdet* inom kommunal vuxenutbildning som f. n. minskas med 2 % fr. o. m. den 1 juli 1982 i stället skall utgå med 80 % av bidragsunderlaget. Utskottet har inget att erinra på denna punkt och föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om en minskning med ytterligare 18 procentenheter av vissa statsbidrag till landstingskommunerna för kommunal vuxenutbildning.

Vidare föreslår regeringen att följande *antal undervisningstimmar* får disponeras för kurser inom kommunal vuxenutbildning under budgetåret 1982/83, nämligen 920 000 timmar för grundskolkurser, 965 000 timmar för teoretiska gymnasieskolkurser och 771 000 timmar för yrkesinriktade gymnasieskolkurser (inkl. särskilda yrkesinriktade kurser). De föreslagna rammorna innebär i förhållande till det beräknade antalet undervisningstimmar för budgetåret 1981/82 en minskning med för grundskolkurser ca 4 % och för teoretiska gymnasieskolkurser ca 11 %. För yrkesinriktade gymnasieskolkurser innebär det föreslagna antalet undervisningstimmar en i stort sett oförändrad volym.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning.

I motion 1981/82: 1004 hävdas att den kommunala vuxenutbildningen under de senaste åren har expanderat kraftigt och trots vissa restriktioner drar betydande belopp i statens budget. Det är enligt motionärerna ofrånkomligt att grundutbildningen för vuxna och den yrkesinriktade utbildningen – i varje fall den praktiska delen därav – bedrivs i traditionella former. Däremot finns skäl att överväga om inte övrig kommunal vuxenutbildning i större utsträckning skulle kunna utnyttja också mindre traditionella vägar. Utbildningsradion har, anser motionärerna, visat sig vara ett effektivt utbildningsorgan och det finns såväl pedagogiska som ekonomiska skäl att

successivt bygga ut dess verksamhet. En sådan utbyggnad skulle i första hand avse vuxenutbildning med särskild inriktning mot kompetensgivande ordinarie kurser på gymnasieskolan. Motionärerna anser det angeläget att frågan om *utökad användning av Utbildningsradion i den kommunala vuxenutbildningen* utreds. De anslagsökningar som skulle krävas för Utbildningsradions vidgade uppgifter skulle kunna tas från anslaget för kommunal vuxenutbildning.

Utbildningsradion producerar program för förskolan, ungdomsskolan, vuxenutbildningen och, i mindre omfattning, för högskolan. Enligt proposition 1975/76: 110 om radio och television i utbildningsväsendet, vilken låg till grund för riksdagsbeslutet om Utbildningsradions tillkomst, skall vuxenutbildning, jämte förskola, prioriteras (s. 94). På vuxenutbildningens område skall Utbildningsradion enligt propositionen (s. 106) "främst göra sådana insatser som kan bidra till att överbrygga utbildningsklyftorna mellan och inom generationerna samt till att öka den enskilda människans medvetenhet och stimulera henne till att aktivt delta i samhällsarbete och kulturliv". Vidare sägs att produktionen för vuxenutbildningen till sin huvuddel bör avse program som kan användas i studiecirklar. Vid sidan härav bör också behovet av ljud- och bildprogram för t. ex. arbetsmarknadsutbildning och kommunal vuxenutbildning uppmärksammas.

Utskottet har noterat att föredragande statsrådet i årets budgetproposition under anslaget Sveriges Utbildningsradio aktieföretag (s. 550) gjort ett uttalande rörande avvägningen mellan insatserna på Utbildningsradions tre huvudområden förskola, skola och vuxenutbildning. Avvägningen mellan insatserna på dessa tre områden måste enligt statsrådet fortlöpande prövas. Vidare sägs: "Enligt min mening finns det – bl. a. med hänsyn till de nedskärningar som vuxenutbildningen får vidkännas på vissa andra områden – anledning att i högre grad än hittills inrikta Utbildningsradions verksamhet på dessa delar av vuxenutbildningen och där på insatser i samverkan med användarna."

Med hänvisning till vad föredragande statsrådet sålunda uttalat och till att Utbildningsradion enligt de riktlinjer som fastlagts för verksamheten skall bl. a. uppmärksamma behovet av program för kommunal vuxenutbildning avstyrker utskottet motion 1981/82: 1004.

Sedan budgetåret 1978/79 har regeringen enligt riksdagens bemyndigande kunnat utöka antalet undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning för att bereda *utbildningsmöjligheter för arbetslösa*. I proposition 1981/82: 100 begärs nu motsvarande bemyndigande för budgetåret 1982/83. Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – öka antalet undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning för att bereda utbildningsmöjligheter för arbetslösa.

I propositionen uttalas att den yrkesinriktade utbildningen är den mest krävande delen av kommunal vuxenutbildning i vad avser planering och förarbete men att, trots detta, f. n. skolpoäng och därmed *skolledarresurser* beräknas på samma sätt för all undervisning i kommunal vuxenutbildning. I propositionen förordas en omprioritering i syfte att stärka skolledarresurserna för yrkesinriktad utbildning. Utskottet, som inte har något att erinra på denna punkt, föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om beräkning av skolpoäng för kommunal vuxenutbildning.

F. n. utgår *schablon tillägg* för stödundervisning, studiehandledning samt studie- och yrkesorientering inom kommunal vuxenutbildning motsvarande kostnader för 25 % av antalet undervisningstimmar på grundskolnivå, 13 % av antalet undervisningstimmar i teoretiska gymnasieskolkurser och 10 % av antalet undervisningstimmar i yrkesinriktad utbildning. I budgetpropositionen föreslås att schablon tillägget för yrkesinriktad utbildning höjs till 13 % för tiden fr. o. m. den 1 juli 1982. Utskottet tillstyrker förslaget och föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om höjning av schablon tillägget för yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning.

En redogörelse lämnas för den försöksverksamhet med *undervisning på invandrar språk* som bedrivits inom kommunal vuxenutbildning sedan läsåret 1976/77. I Stockholms kommun har inom ramen för försöksverksamheten bl. a. anordnats några barnskötarkurser. Nu föreslår föredragande statsrådet att, innan definitiv ställning tas till vad som bör gälla för framtiden om undervisning inom kommunal vuxenutbildning på språk som talas av invandrare, viss försöksverksamhet skall bedrivas även med annan yrkesinriktad utbildning än barnskötarkurser. Föredragande statsrådet anser också att det skulle vara värdefullt med erfarenheter fr. o. m. den 1 juli 1982 från ytterligare några kommuner. Utskottet delar denna uppfattning och föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om försöksverksamhet med vissa gymnasieskolkurser på invandrar språk.

Stockholms kommun har hittills fått dispens från regeln att kommun, som har inrättat en eller flera *skolenheter* för vuxenutbildning, skall hänföra all kommunal vuxenutbildning inom kommunen till denna eller dessa enheter. Senast meddelade anstånd har tidsbegränsats till den 1 juli 1982. Nu anför föredragande statsrådet att Stockholms kommun uppger sig behöva ytterligare en tidsfrist för att lösa de härmed sammanhängande skolorganisatoriska problemen. Därför förordas att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att medge fortsatt undantag för Stockholms kommun. Utskottet har inget att erinra häremot och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att medge Stockholms kommun fortsatt dispens från bestämmelsen att all kommunal vuxenutbildning skall föras till särskilda skolenheter för vuxenutbildning.

Riksdagen har tidigare beslutat att *grundutbildning för vuxna* fr. o. m. läsåret 1982/83 får expandera endast under förutsättning av motsvarande nedskärningar inom kommunal vuxenutbildning (prop. 1980/81: 150, FiU 1980/81: 40, rskr 1980/81: 420). Föredragande statsrådet, som tidigare i budgetpropositionen föreslagit en minskning av antalet undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning, finner det nu nödvändigt att föreslå en ram även för antalet undervisningstimmar i grundutbildning för vuxna. Denna ram bör för budgetåret 1982/83 motsvara det antal undervisningstimmar som tas i anspråk under budgetåret 1981/82. Dessutom förordas att skolöverstyrelsen får rätt att medge omfördelning från timmar för kommunal vuxenutbildning till timmar för grundutbildning för vuxna enligt de närmare föreskrifter som regeringen kan finna erforderliga.

Utskottet har inget att erinra mot vad som uttalats på denna punkt och föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats.

Nuvarande system med centralt fastställd *undervisningsskyldighet för skolledare* inom kommunal vuxenutbildning föreslås ändras för tiden fr. o. m. den 1 juli 1982 enligt i huvudsak samma riktlinjer som föreslagits beträffande grundskolan och gymnasieskolan. Dessa riktlinjer innebär bl. a. att undervisningsskyldigheten skall få fastställas av skolstyrelsen i en kommun. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om ett nytt system för att bestämma omfattningen av skolledares undervisning inom kommunal vuxenutbildning.

Utskottet har i övrigt inte något att erinra mot vad som har förordats under anslaget och hemställer

1. att riksdagen beträffande en minskning med ytterligare 18 procentenheter av vissa statsbidrag till landstingskommunerna för kommunal vuxenutbildning godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
2. att riksdagen beträffande undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
3. att riksdagen beträffande frågan om utökad användning av Utbildningsradion i den kommunala vuxenutbildningen avslår motion 1981/82: 1004,
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – öka antalet undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning för att bereda utbildningsmöjligheter för arbetslösa,
5. att riksdagen beträffande beräkning av skolpoäng för kommunal vuxenutbildning godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
6. att riksdagen beträffande höjning av schablon tillägget för yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,

7. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med vissa gymnasieskolkurser på invandrarspråk godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100.
8. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge Stockholms kommun fortsatt dispens från bestämmelsen om att all kommunal vuxenutbildning skall föras till särskilda skolenheter för vuxenutbildning.
9. att riksdagen beträffande undervisningstimmar i grundutbildning för vuxna och möjlighet till omfördelning från timmar för kommunal vuxenutbildning till timmar för grundutbildning för vuxna godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100.
10. att riksdagen beträffande ett nytt system för att bestämma omfattningen av skolledares undervisning inom kommunal vuxenutbildning godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100.
11. att riksdagen till *Bidrag till kommunal vuxenutbildning m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 698 139 000 kr.

4. **Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.** Regeringen har under punkt F 6 (s. 576–579) föreslagit riksdagen att till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 112 127 000 kr.

Motionen

1981/82: 1799 av Hans Nyhage m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar att studieförbunden bör erhålla samma ersättning per studietimme för lagbunden som för övrig svenskundervisning.
2. att riksdagen till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 103 627 000 kr.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag vid sådan undervisning i svenska språket med samhällsorientering som är en följd av lagstiftning (s. k. lagbunden undervisning) med högst 142:40 kr. per studietimme och med 128:40 kr. per studietimme för övrig undervisning. Den lagbundna undervisningen får innevarande budgetår omfatta högst 150 000 studietimmar samt övrig undervisning högst 525 000 studietimmar.

I budgetpropositionen föreslås en viss minskning av antalet studietimmar jämfört med vad som budgeterats för innevarande budgetår. Sålunda förordas 125 000 studietimmar för den lagbundna undervisningen och 500 000 studietimmar för övrig undervisning. Vidare förordas att bidraget per studietimme till den lagbundna undervisningen höjs till 153:25 kr. för tiden den 1 juli – den 31 december 1982 och till 153:25 + 160:00 kr. för tiden

fr. o. m. den 1 januari 1983. Motsvarande bidrag för den icke lagbundna undervisningen föreslås utgå med 138:15 kr. resp. 138:15–145:50 kr.

I motion 1981/82: 1799 hävdas att efterfrågan på svenskundervisning för invandrare minskar till följd av minskad invandring. Dessutom förekommer enligt motionärerna inte någon arbetskraftsinvandring. Därför anses dels att det i budgetpropositionen föreslagna totalantalet studietimmar är för högt beräknat, dels att den föreslagna fördelningen mellan lagbunden och övrig undervisning är orealistisk. Motionärerna föreslår att för den lagbundna undervisningen beräknas 115 000 studietimmar, en minskning med 10 000 timmar jämfört med förslaget i budgetpropositionen, och för övrig undervisning 450 000 timmar, dvs. en minskning med 50 000 timmar. Utifrån en genomsnittlig timkostnad av 155 kr. för lagbunden undervisning och 140 kr. för övrig undervisning beräknas i motionen ett anslagsbehov av 103 627 000 kr. Motionärerna säger sig vid anslagsberäkningen ha utgått från föredragande statsrådets timkostnadsberäkningar men anser det i princip vara felaktigt att tillämpa en högre timkostnad för den lagbundna undervisningen. Man hävdar att studieförbunden genom samarbete med större företag, som påtar sig en viss del av administrationen, snarare har lägre kostnader för lagbunden undervisning än för övrig.

Utskottet vill inte bestrida motionärernas uppgift om att invandringen till Sverige minskat på senare tid. Detta förhållande leder emellertid inte till slutsatsen att behovet av svenskundervisning skulle ha minskat. Det är enligt utskottets mening en mycket angelägen uppgift att ge invandrare så goda kunskaper i det svenska språket som är möjligt. Härigenom förebyggs problem av social och annan art vilka, såsom exempel från andra länder visar, kan bli synnerligen svårbemästrade. Det är mot den bakgrunden inte möjligt att åstadkomma ytterligare besparingar utöver dem som följer av förslaget i budgetpropositionen om en minskning av antalet studietimmar med 50 000 jämfört med timantalet för innevarande budgetår. Vad slutligen motionärernas yrkande om ett enhetligt bidrag per studietimme beträffar hänvisar utskottet till sina tidigare ställningstaganden i frågan (senast UbU 1981/82: 7, rskr 1981/82: 124) och avstyrker motion 1981/82: 1799.

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningarna under anslaget.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande en enhetlig ersättning per studietimme avslår motion 1981/82: 1799 yrkande 1,
2. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 1799 yrkande 2 till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 112 127 000 kr.

5. **Bidrag till viss central kursverksamhet.** Regeringen har under punkt F 9 (s. 591–592) föreslagit riksdagen att

1. godkänna att 26 978 000 kr. av de medel, som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1982/83, används till att finansiera anslaget Bidrag till viss central kursverksamhet.

2. till Bidrag till viss central kursverksamhet för budgetåret 1982/83 anvisa ett anslag av 26 978 000 kr.

Motionerna

1981/82: 978 av Stig Alemyr m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att bidraget till undervisningskostnader skall utgå med 185 kr. per elevvecka.

2. att riksdagen beslutar att bidraget till kost och logi skall utgå med 140 kr. per kursdeltagare och kursdag resp. övernattning.

3. att riksdagen till anslaget Bidrag till viss central kursverksamhet för budgetåret 1982/83 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 000 000 kr. förhöjt anslag av 31 978 000 kr..

4. att riksdagen godkänner att 31 978 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1982/83 används till att finansiera anslaget Bidrag till viss central kursverksamhet.

1981/82: 1782 av Sven Andersson m. fl. (fp, m, c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att bidrag till viss central kursverksamhet som utgår till vissa näringslivsorganisationer skall utgå med ett för varje organisation fastställt belopp.

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att bidraget även skall kunna utgå till kurser som omfattar mindre än fem kursdagar.

1981/82: 1804 av Hans Nyhage m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner att 20 233 500 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1982/83 används för att finansiera anslaget Bidrag till viss central kursverksamhet.

2. att riksdagen till Bidrag till viss central kursverksamhet anvisar ett anslag av 20 233 500 kr.

Utskottet

Enligt förordningen (1970: 272) om statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet utgår statsbidrag till kostnader för undervisning med 100 % av de faktiskt utgående ersättningarna, dock högst 170 kr. per elevvecka, till kostnader för deltagares resor med 75 % av de faktiska kostnaderna, för kost med 53 kr. per kursdeltagare och kursdag samt för logi med 53 kr. per kursdeltagare och övernattning. Bidragsberättigade organisationer är, förutom löntagarorganisationerna, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges fiskares riksförbund och Sveriges hantverks- och industriorganisation-Familjeföretagen.

Anslagsberäkningen i budgetpropositionen grundas på oförändrade bidragsbelopp. Dessutom föreslås att anslaget, 26 978 000 kr., i sin helhet finansieras genom medel som inflyter från vuxenutbildningsavgiften.

I motion 1981/82: 978 hävdas att statsbidraget, när det infördes år 1971, motsvarade ca 65 % av organisationernas faktiska kostnader för verksamheten men att det för innevarande år täcker endast ca 40 % av kostnaderna exkl. ersättning till kursdeltagarna. Med hänsyn härtill föreslås att bidraget till undervisningskostnader höjs till 185 kr. per elev och vecka (yrkande 1) samt att bidragen till kost och logi höjs till sammanlagt 140 kr. per kursdeltagare och kursdag resp. övernattning (yrkande 2). Föreslagna uppräkningsar beräknas medföra kostnadshöjningar om 5 milj. kr. jämfört med det i budgetpropositionen föreslagna anslaget (yrkande 3). Utrymme för kostnadsökningen bör enligt motionärerna skapas genom att ytterligare 5 milj. kr. av intäkterna från vuxenutbildningsavgiften används, dvs. totalt 31 978 000 kr. (yrkande 4). De ökade intäkterna från vuxenutbildningsavgiften skall erhållas genom att även egenföretagare – enligt förslag i motion 1981/82: 1263 – skall erlägga sådan avgift. Nämda motion har remitterats till socialförsäkringsutskottet.

I motion 1981/82: 1804 hävdas att den rådande ekonomiska verkligheten kräver besparingar även inom nu behandlade område. De berörda organisationerna bör enligt motionärerna själva kunna svara för en något större andel av kostnaderna. Denna andel bedöms bära motsvara 25 % av det i budgetpropositionen föreslagna beloppet, eller 6 744 500 kr. Dessa frigjorda medel föreslås i motion 1981/82: 1803 föras till anslaget Bidrag till folkbildning. Denna motion behandlar utskottet i sitt betänkande UbU 1981/82: 22.

Utskottet delar den i motion 1981/82: 978 framförda uppfattningen att det statliga stödet till central kursverksamhet är betydelsefullt för löntagarorganisationerna. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen bör därför bidragen till undervisningskostnader, kost och logi räknas upp i enlighet med vad motionärerna föreslagit. Härav följer att utskottet inte kan tillstyrka det i motion 1981/82: 1804 framlagda förslaget till besparingar. Eftersom riksdagen den 31 mars i år har avslagit yrkande 10 i motion 1981/82: 1263 (SfU 1981/82: 8 och 14, rskr 1981/82: 186 och 205) får utrymme för den nödvändiga uppräknings om 5 milj. kr. ändå skapas genom att riksdagen anvisar dessa medel utan avsedd finansiering genom intäkter från vuxenutbildningsavgiften.

I budgetpropositionen föreslås att statsbidrag för budgetåret 1982/83 skall utgå för högst lika många kurser som har redovisats för budgetåret 1980/81 och att skolöverstyrelsen skall tilldela berörda organisationer statsbidrag för högst lika många kurser som de har redovisat för budgetåret 1980/81.

I motion 1981/82: 1782 kritiserar den föreslagna fördelningsmetodiken eftersom den anses medföra nackdelar för de bidragsberättigade näringslivsorganisationerna. De till dessa anslutna företagarna har nämligen ofta betydligt lättare för att delta i kurser som ligger i eller i närheten av

hemorten. Därav följer att antalet deltagare i varje kurs blir förhållandevis litet och att kursbidraget inte kan utnyttjas optimalt. Den föreslagna bestämelsen får, hävdar motionärerna, också till följd att kurser, till vilka ett stort antal personer anmäler sig, kommer att prioriteras framför lika angelägna kurser som samlar färre deltagare. Med hänvisning till de påtalade olägenheterna vill motionärerna att bidrag till näringslivsorganisationernas centrala kursverksamhet skall utgå med ett för varje organisation fastställt belopp (yrkande 1).

Ett genomförande av det i motion 1981/82: 1782 framförda förslaget skulle innebära att man tillämpade olika fördelningsprinciper för löntagarorganisationerna resp. övriga bidragsberättigade organisationer. Utskottet kan inte tillstyrka att de två organisationskategorierna behandlas på skilda sätt i bidragshänseende och föreslår därför att riksdagen avslår motion 1981/82: 1782 yrkande 1.

Bidragsberättigad kurs skall omfatta minst fem kursdagar eller, i fråga om kurs som inom en för kursdeltagarna sammanhållen utbildningsgång uppdelas på flera kurstillfällen, sammanlagt minst fem kursdagar.

I motion 1981/82: 1782 (yrkande 2) hävdas att presumtiva deltagare i de bidragsberättigade näringslivsorganisationernas kurser i mycket stor utsträckning kommer från mindre och medelstora företag där de själva deltar i den löpande verksamheten. För att störningarna för företaget skall bli så små som möjligt bör därför, menar motionärerna, en kurs som planeras för företagare förläggas över veckoslut eller omfatta högst tre sammanhängande arbetsdagar.

Utskottet vill, såsom också motionärerna noterat, erinra om att gällande bestämmelser inte förhindrar att en kurs delas upp på exempelvis två veckoslut. Med hänsyn till att kurs, för att vara bidragsberättigad, till inte obetydlig del skall avse utbildning i allmänna ämnen, t. ex. nationalekonomi och matematik, anser utskottet att den av motionärerna föreslagna minskningen av minimiantalet kursdagar skulle äventyra syftet med den statsunderstödda verksamheten. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1981/82: 1782 yrkande 2.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande bidraget till undervisningskostnader samt bidragen till kost och logi med bifall till motion 1981/82: 978 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på proposition 1981/82: 100 och motion 1981/82: 1804 yrkande 2 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 och med avslag på motionerna 1981/82: 978 yrkande 4 och 1981/82: 1804 yrkande 1 godkänner att 26 978 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1982/83 används till att finansiera anslaget Bidrag till viss central kursverksamhet.

3. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 978 yrkande 3 och med anledning av proposition 1981/82: 100 samt med avslag på motion 1981/82: 1804 yrkande 2 i denna del till *Bidrag till viss central kursverksamhet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag av 31 978 000 kr.,
4. att riksdagen beträffande bidrag med ett för varje bidragsberättigad näringslivsorganisation fastställt belopp avslår motion 1981/82: 1782 yrkande 1,
5. att riksdagen beträffande bidrag till kurser som omfattar mindre än fem kursdagar avslår motion 1981/82: 1782 yrkande 2.

6. Bidrag till kontakttolkutbildning. Regeringen har under punkt F 10 (s. 592–594) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de ändringar i fråga om kontakttolkutbildning som har förordats i propositionen.
2. till Bidrag till kontakttolkutbildning för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 4 574 000 kr.

Motionen

1981/82: 1805 av Hans Nyhage m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att ytterligare minska anslaget till kontakttolkutbildning med 2 milj. kr. och för budgetåret 1982/83 anslå 2 574 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vidareutbildning av redan verksamma men icke godkända tolkar bör prioriteras.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser för kontakttolkutbildningen får under varje läsår högst 1 800 personer utbildas till kontakttolkar. Utbildningen bör utformas så att varje kontakttolk normalt får undervisning inom två av de fem huvudområdena socialtolkning, sjukvårdstolkning, arbetsmarknads-tolkning, arbetsplatstolkning och rättstolkning med 90 studietimmar inom varje område.

I budgetpropositionen föreslås en ändring av nuvarande sätt att dimensionera utbildningen. Enligt förslaget skall kontakttolkutbildningen under budgetåret 1982/83 få omfatta högst 180 000 studietimmar, motsvarande den faktiska nivå som uppnåddes under budgetåret 1980/81. Skolöverstyrelsen (SÖ) skall fördela timantalet på resp. studieförbund och folkhögskola. SÖ bör vidare inom ramen för det fastlagda antalet studietimmar få vidta de åtgärder som erfordras för att utbildningen skall kunna inledas med en introduktionskurs där så anses lämpligt. Den nuvarande regeln att varje kontakttolk normalt får undervisning inom två av huvudområdena med 90 timmar inom varje område föreslås upphöra.

I motion 1981/82: 1805 åberopas en av SÖ, invandrarverket, kommerskollegium och universitets- och högskoleämbetet år 1979 genomförd un-

dersökning. Denna visar, hävdar motionärerna, att det å ena sidan föreligger ett stort behov av kvalificerade tolkar men att det å den andra råder överskott på kontakttolkar. Enligt motionärerna är det i dagens arbetsmarknadssituation viktigare att satsa på vidareutbildning av redan utbildade tolkar (yrkande 2). Vidare begärs att anslaget skall minskas med 2 milj. kr. (yrkande 1).

Utskottet tillstyrker de i propositionen föreslagna ändringarna i fråga om kontakttolkutbildning.

Utskottet har inhämtat att det inom regeringskansliet inletts en översyn som syftar till att belysa behovet av och tillgången på tolkar med olika utbildning. Med hänvisning till den pågående översynen föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1981/82: 1805.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsberäkningarna under anslaget.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande ändringar i fråga om kontakttolkutbildning godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
2. att riksdagen beträffande vidareutbildning av redan verksamma men icke godkända tolkar m. m. avslår motion 1981/82: 1805 yrkande 2,
3. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 1805 yrkande 1 till *Bidrag till kontakttolkutbildning* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 4 574 000 kr.

Stockholm den 15 april 1982

På utbildningsutskottets vägnar

CHRISTINA ROGESTAM

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Christina Rogestam (c), Hans Nyhage (m), Bengt Wiklund (s), Jörgen Ullenhag (fp), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Sven Johansson (c), Lennart Bladh (s), Lena Hjelm-Wallén (s), Kerstin Göthberg (c), Ylva Annerstedt (fp), Iris Mårtensson (s), Göran Persson (s) och Ann-Cathrine Haglund (m).

Reservationer

1. Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. (punkt 4, mom. 1 och 2)

Hans Nyhage, Rune Rydén och Ann-Cathrine Haglund (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet vill" och slutar "under anslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet har liksom motionärerna noterat att invandringen till Sverige minskat och att det inte förekommer någon arbetskraftsinvandring. Efter- som detta påverkar efterfrågan på svenskundervisning totalt och även inom de båda ramarna för antalet undervisningstimmar för s. k. lagbunden resp. icke lagbunden undervisning bör riksdagen vid medelsanvisningen utgå från att den lagbundna undervisningen får omfatta högst 115 000 timmar och den icke lagbundna undervisningen högst 450 000 timmar.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är principiellt felaktigt att beräkna en högre timkostnad för den lagbundna undervisningen. För budgetåret 1983/84 bör därför bidragen till lagbunden resp. icke lagbunden undervisning utgå enligt samma regler och med samma belopp per undervisningstimme. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1799 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

Med hänsyn till studieförbundens planering bör emellertid en högre timkostnad beräknas för lagbunden undervisning budgetåret 1982/83. Enligt utskottets mening bör medelsanvisningen grundas på en genomsnittlig kostnad av 155 kr. per timme för lagbunden undervisning och 140 kr. per timme för icke lagbunden undervisning.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1799 yrkande 2 anvisar 103 627 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande en enhetlig ersättning per studietimme med bifall till motion 1981/82: 1799 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1799 yrkande 2 och med anledning av proposition 1981/82: 100 till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 103 627 000 kr.

2. Bidrag till viss central kursverksamhet (punkt 5, mom. 1 och 3)

Christina Rogestam (c), Jörgen Ullenhag (fp), Sven Johansson (c), Kerstin Göthberg (c) och Ylva Annerstedt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Utskottet delar" och slutar "från vuxenutbildningsavgiften" bort ha följande lydelse:

Den 31 mars i år avslag riksdagen yrkande 10 i motion 1981/82: 1263 (SFU 1981/82: 8 och 14, rskr 1981/82: 186 och 205). Därmed finns inte utrymme för den i motion 1981/82: 978 föreslagna uppräkningsanläggningen av anslaget. Det i budgetpropositionen föreslagna anslagsbeloppet måste enligt utskottets mening accepteras i det statsfinansiella läge som f. n. råder. Utskottet är däremot inte berett att tillstyrka den ytterligare nedskärning som föreslås i motion 1981/82: 1804. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1981/82: 978 och 1981/82: 1804 samt föreslår att riksdagen godkänner att 26 978 000 kr. av de medel som inflyter från vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1982/83 tillförs förevarande anslag och att anslaget förs upp med detta belopp.

dels att utskottets hemställan under 1 och 3 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande bidraget till undervisningskostnader samt bidragen till kost och logi med avslag på motionerna 1981/82: 978 yrkandena 1 och 2 och 1981/82: 1804 yrkande 2 i denna del godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100.
3. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 samt med avslag på motionerna 1981/82: 978 yrkande 3 och 1981/82: 1804 yrkande 2 i denna del till *Bidrag till viss central kursverksamhet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag av 26 978 000 kr.,

3. Bidrag till viss central kursverksamhet (punkt 5, mom. 1, 2 och 3)

Hans Nyhage, Rune Rydén och Ann-Cathrine Haglund (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Utskottet delar" och slutar "från vuxenutbildningsavgiften" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1981/82: 1804 framförda uppfattningen att det statsfinansiella läget framtvingar besparingar även inom det nu behandlade området och att de berörda organisationerna rimligen själva bör kunna svara för en större andel av kostnaderna. Denna andel bör, som motionärerna föreslår, motsvara 25 % av det i budgetpropositionen föreslagna anslaget, som således bör räknas ned med 6 744 500 kr. till 20 233 500 kr. Bidragen till undervisning, kost och logi bör således betalas ut med 75 % av bidragsunderlaget. Anslaget bör i sin helhet finansieras med medel som inflyter från vuxenutbildningsavgiften. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1981/82: 978.

dels att utskottets hemställan under 1, 2 och 3 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande bidraget till undervisningskostnader samt bidragen till kost och logi med bifall till motion 1981/82: 1804 yrkande 2 i denna del samt med avslag på proposition 1981/82: 100 och motion 1981/82: 978 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1804 yrkande 1, med anledning av proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 978 yrkande 4 godkänner att 20 233 500 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1982/83 används till att finansiera anslaget Bidrag till viss central kursverksamhet.
3. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1804 yrkande 2 i denna del, med anledning av proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 978 yrkande 3 till *Bidrag till viss central kursverksamhet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag av 20 233 500 kr.,

4. Bidrag till kontakttolkutbildning m. m. (punkt 6, mom. 1, 2 och 3)

Hans Nyhage, Rune Rydén och Ann-Cathrine Haglund (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "under anslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförs i motion 1981/82: 1805 om behovet av vidareutbildning av kontakttolkar och om att grundutbildningen av kontakttolkar bör minskas. Utskottet godtar den i budgetpropositionen föreslagna ändringen av nuvarande sätt att dimensionera utbildningen. Sålunda bör anges, inte hur många personer som skall få utbildas utan i stället en total ram för antalet studietimmar. Utskottet tillstyrker förslaget i motion 1981/82: 1805 att förevarande anslag skall minskas med 2 milj. kr. jämfört med regeringens förslag och förordar att ramen för antalet studietimmar anpassas därefter. Inom denna ram bör anordnas dels introduktionskurser så som föreslås i budgetpropositionen, dels grundutbildning, dels vidareutbildning så som föreslås i motion 1981/82: 1805. Utskottet anser i likhet med motionärerna att vidareutbildningen bör prioriteras.

dels att utskottets hemställan under 1, 2 och 3 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande ändringar i fråga om kontakttolkutbildning med anledning av proposition 1981/82: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. att riksdagen beträffande vidareutbildning av redan verksamma men icke godkända tolkar m. m. med bifall till motion 1981/82: 1805 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
3. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1805 yrkande 1 och med anledning av proposition 1981/82: 100 till *Bidrag till kontakttolkutbildning* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 2 574 000 kr.

